

תלמוד בבלי – מסכת מנחות

פרק ראשון – כל המנחות

עריכה: אבי גורמן

[ב ע"א]

מתני':

כל המנחות שנקמצו שלא לשמן – כשירות, אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה, חוץ ממנחת חוטא ומנחת קנאות.

מנחת חוטא ומנחת קנאות שקמצן שלא לשמן, נתן בכלי, והלך, והקטיר - שלא לשמן, או לשמן ושלא לשמן, או שלא לשמן ולשמן – פסולות.

כיצד 'לשמן ושלא לשמן' - לשם מנחת חוטא ולשם מנחת נדבה;

'שלא לשמן ולשמן' - לשם מנחת נדבה ולשם מנחת חוט.

גמ':

למה לי למיתנא "אלא", ליתני "ולא עלו לבעלים לשם חובה"?

הא קמ"ל - לבעלים הוא דלא עלו לשום חובה, הא מנחה גופה - כשרה ואסור לשנויי.

כדרבא, דאמר רבא: עולה ששחטה שלא לשמה - אסור לזרוק דמה שלא לשמה.

איבעית אימא סברא, ואיבעית אימא קרא –

איבעית אימא סברא: משום דמשני בה, כל הני לישני בה וניזיל?

ואיבעית אימא קרא: (דברים כג, כד) "מוצא שפתיך תשמור ועשית כאשר נדרת ליי"

אלהיך נדבה" – נדבה? נדר הוא! קרי ליה "נדר", וקרי ליה "נדבה"?! - אלא אם כמה

שנדרת עשית - יהא נדר, ואם לאו - יהא נדבה, [ב ע"ב] ונדבה מי שרי לשנויי בה?!

לימא מתני' דלא כר' שמעון, דתניא - ר' שמעון אומר: כל המנחות שנקמצו שלא לשמן

- כשירות ועלו לבעלים לשם חובה, שאין המנחות דומות לזבחים. שהקומץ מחבת

לשום מרחשת - מעשיה מוכיחין עליה (לשום) [שהיא] מחבת. חריבה לשום בלולה -

מעשיה מוכיחין עליה (לשום) [שהיא] חריבה. אבל בזבחים אינו כן - שחיטה אחת

לכולן, וזריקה אחת לכולן, וקבלה אחת לכולן?!

הניחא לרב אשי, דאמר: כאן בקומץ מחבת לשום מרחשת, כאן בקומץ מנחת מחבת לשום מנחת מרחשת - מתניתין מנחה לשום מנחה היא.

אלא לרבה ורבא, מאי איכא למימר?

וכי תימא כדקא משני רבה: כאן בשינוי קדש, כאן בשינוי בעלים - הא מתניתין שינוי קודש הוא, דקתני: כיצד לשמן ושלא לשמן? - לשום מנחת חוטא ולשום מנחת נדבה! ואי נמי כדקא משני רבא: כאן בקומץ מנחה לשום מנחה, כאן בקומץ מנחה לשום זבח - הא מתניתין מנחה לשום מנחה היא, דקתני: שלא לשמן ולשמן - לשם מנחת נדבה לשם מנחת חוטא!

אלא לרבה ורבא - מחוורתא מתני' דלא כר"ש.

ורמי דר"ש אדר"ש:

דתניא - ר' שמעון אומר: (ויקרא ו, י) "קדש קדשים היא כחטאת וכאשם" - יש מהן כחטאת, ויש מהן כאשם. מנחת חוטא - הרי היא כחטאת, לפיכך קמצה שלא לשמה פסולה - כחטאת. מנחת נדבה - הרי היא כאשם, לפיכך קמצה שלא לשמה - כשירה, וכאשם - מה אשם כשר ואינו מרצה, אף מנחת נדבה - כשירה ואינה מרצה!

אמר רבה: לא קשיא, כאן בשינוי קודש, כאן בשינוי בעלים.

אמר ליה אבוי: מכדי מחשבה דפסל רחמנא - הקישא היא, מה לי שינוי קודש מ"ל שינוי בעלים?!

א"ל: מעשיה מוכיחין דקאמר ר"ש - סברא היא, דר"ש דריש טעמא דקרא. - מחשבה דלא מינכרא - פסל רחמנא, מחשבה דמינכרא - לא פסל רחמנא.

(סי' עולה עולה מלק ומיצה חטאת העוף קדשי קדשים קדשים קלים)

אלא מעתה, עולת העוף שמלקה למעלה משום חטאת העוף - תרצה, מעשיה מוכיחין עליה דעולת העוף היא, דאי חטאת העוף היא למטה הוי עבד לה?

אטו חטאת העוף למעלה מי ליתא? - האמר מר: מליקה בכל מקום במזבח - כשרה.

עולת העוף שמיצה דמה למעלה לשם חטאת העוף - תרצה, מעשיה מוכיחין עליה דעולת העוף היא, דאי חטאת העוף היא - למטה הוי עבד לה [הזאה] (הוה עבד לה)?

[ג ע"א] אמרי: דילמא מיצוי דבתר הזאה הוא, דאמר מר: מיצה דמה בכל מקום במזבח – כשירה.

חטאת העוף שהזה דמה למטה לשם עולת העוף – תרצה, דמעשיה מוכיחין עליה דחטאת עוף היא, דאי עולת העוף היא – למעלה הוה עביד לה ומיצוי הוה עביד ליה? ה"נ – (אלא) לפי שאין המנחות דומות לזבחים – קאמר, לזבחים – ולא לעופות.

קדשי קדשים ששחטן בצפון לשם קדשים קלים – לירצו, מעשיהן מוכיחין עליהן דקדשי קדשים נינהו! – דאי קדשים קלים, בדרום הוה עביד להו?! אימור דאמר רחמנא – אף בדרום, בדרום ולא בצפון – מי אמר? – דתנן: שחיטתן בכל מקום בעזרה!

קדשים קלים ששחטן בדרום לשם קדשי קדשים – לירצו, מעשיהן מוכיחין עליהן דקדשים קלים נינהו – דאי קדשי קדשים, בצפון הוה עביד להו?! אמרי: קדשי קדשים נינהו, ומיעבר הוא דעבר ושחט להו בדרום.

אי הכי מחבת לשם מרחשת – נמי, האי דקא קמיץ לה למרחשת אמר: האי במרחשת נדר, והא דמייתי לה במחבת – דמרחשת היא ומעבר הוא דעבר ואתייה במחבת? התם כי נמי במרחשת נדר, כי מייתי לה במחבת – מחבת הויא. כדתנן: האומר הרי עלי במחבת והביא במרחשת, במרחשת והביא במחבת – מה שהביא הביא וידי נדרו לא יצא.

ודילמא אמר זו (להביא במחבת והביא במרחשת) כדתנן: 'זו להביא במחבת' – והביא במרחשת, 'במרחשת' – והביא במחבת, הרי זו פסולה? לרבנן – ה"נ, לר"ש – כיון דאמר ר"ש: אף ידי נדרו יצא – אלמא קביעותא דמנא ולא כלום הוא, ולא שנא אמר זו ולא שנא אמר עלי.

אלא מעתה, עולה ששחט לשם חטאת – תרצה, דהאי זכר והאי נקבה? כיון דאיכא שעיר נשיא – דזכר הוא, לא ידיע. אמר לשם חטאת יחיד מאי איכא למימר? ותו חטאת יחיד ששחטה לשם עולה – תרצה, דחטאת נקבה ועולה זכר?! מיכסיא באליה.

התינח היכא דאייתי כבשה, אייתי שעירה - מאי איכא למימר?

אלא בין זכרים לנקבות, לאו אדעתייהו דאינשי.

פסח ששחטו לשם אשם – לירצי, דהאי בן שנה, והאי בן שנים!!

כיון דאיכא אשם נזיר ואשם מצורע, לא פסיקא ליה.

אמר 'לשום אשם גזילות ולשום אשם מעילות' - מאי איכא למימר? ותו, אשם גזילות ואשם מעילות ששחטן לשום פסח – לירצו, דפסח בן שנה והני בן שתי שנים?

אלא בין בן שנה לבין בן שתי שנים, לאו אדעתייהו דאינשי, דאיכא בן שנה דמיחזי כבן שנים ואיכא בן שנים דמיחזי כבן שנה.

שעיר ששחטו לשום אשם – לירצי, דהאי צמר והאי שיער?!

אמרי: דיכרא אוכמא הוא.

עגל ופר ששחטן לשום פסח ואשם – לירצו, דעגל ופר בפסח ואשם – ליכא!!

אין הכי נמי, [ג ע"ב] ומאי "זבחים" - רוב זבחים.

רבא אמר: ל"ק, כאן - בקומץ מנחה לשום מנחה, כאן - בקומץ מנחה לשום זבח. מנחה לשום מנחה – (ויקרא ו, ז) "וזאת תורת המנחה" - תורה אחת לכל המנחות. מנחה לשום זבח, 'וזאת תורת המנחה וזבח' - לא כתיב!

והא תנא: "מפני שמעשיה מוכיחין עליה" קאמר?

הכי קאמר: אע"ג דמחשבה דלא מינכרא היא - ותיפסל, "וזאת תורת המנחה" - תורה אחת לכל המנחות.

ומאי "אבל בזבחים אינו כן"?

אע"ג דשחיטה אחת לכולן, 'וזאת תורת המנחה וזבח' - לא כתיב.

אלא מעתה, חטאת חלב ששחטה לשם חטאת דם, לשום חטאת עבודת כוכבים, לשום חטאת נזיר, לשום חטאת מצורע, תהא כשירה – ותרצה, דאמר רחמנא: (ויקרא ו, יח) "וזאת תורת החטאת" - תורה אחת לכל חטאות?

לר"ש - ה"נ. לרבנן - הא אמר [רבא]: חטאת חלב ששחטה לשם חטאת דם, לשום חטאת עבודת כוכבים – כשירה. לשם חטאת נזיר [לשם חטאת] מצורע – פסולה, דהני עולות (בהדיהו) נינהו.

רב אחא בריה דרבא מתני ליה לכולהו לפסולא, "ושחט אותה לחטאת" - לשם אותו חטאת.

רב אשי אמר: ל"ק, כאן - בקומץ (מנחת) מחבת לשום מרחשת, כאן - בקומץ מנחת מחבת לשום מנחת מרחשת. (מנחת) מחבת לשום מרחשת - במנא קא מחשב, ומחשבה במנא לא פסלה. מנחת מחבת לשום מנחת מרחשת - במנחה דפסלה בה מחשבה קא מחשב.

והא תנא: "מפני שמעשיה מוכיחין עליה" קאמר?

הכי קאמר: אע"ג דמחשבה [דלא] מינכר היא – תיפסל.

ומאי: "אבל בזבחים אינו כן"?

אע"ג דשחיטה אחת לכולן, זריקה אחת לכולן, קבלה אחת לכולן - בזביחה דפסלה ביה מחשבה קא מחשב.

א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי: חרבה משום בלולה - אמאי אמר ר"ש?

א"ל: לשום בילה בעלמא.

אי הכי, לשום שלמים נמי - לשום שלמים בעלמא?

הכי השתא, התם - זבח גופה איקרי "שלמים", דכתיב [\(ויקרא ז, לג\)](#) "המקריב את דם השלמים", הזורק את דם השלמים. הכא מנחה גופה מי איקרי "בלולה"? [\(ויקרא ז, ז\)](#) "וכל מנחה בלולה בשמן" כתיב, "בלולה בשמן" – איקרי, בלולה סתמא - לא איקרי.

כולהו כרבה לא אמרי, דאדרבה - מחשבה דמנכרא פסל רחמנא.

כרבא לא אמרי, "וזאת תורת" - לא משמע להו.

כרב אשי לא אמרי, משום קושיא דרב אחא בריה דרבא.

מילתא דפשיטא ליה לרבה - להאי גיסא, ולרבא - להאי גיסא, מיבעיא ליה לרב הושעיא. דבעי רב הושעיא, ואמרי לה בעא מיניה רב הושעיא מרבי אסי: מנחה לשום זבח [\[דע"א\]](#) מה לי א"ר שמעון? - טעמא דר' שמעון משום מחשבה דמינכרא לא פסלה - והא מחשבה דמינכרא הוא, או דילמא טעמא דר"ש משום דכתיב [\(ויקרא ז, ז\)](#) "וזאת תורת המנחה", 'וזבח' - לא כתיב?

אמר ליה: כלום הגענו לסוף דעתו של ר"ש?

כרבה לא משני ליה - משום קושיא דאביי;
כרבא לא משני ליה - משום קושיא "וזאת תורת החטאת";
כרב אשי לא משני ליה - משום קושיא דרב אחא בריה דרבא.

חוץ ממנחת חוטא ומנחת קנאות :

בשלמא מנחת חוטא – "חטאת" קרייה רחמנא: (ויקרא ה, יא) "לא ישים עליה שמן ולא יתן עליה לבונה, כי חטאת היא וגוי' ". אלא מנחת קנאות – מנלן?

דתני תנא קמיה דרב נחמן: מנחת קנאות - מותרה נדבה.

א"ל: שפיר קאמרת, (במדבר ה, טו) "מזכרת עון" - כתיב בה, ובחטאת כתיב: (ויקרא י, יז) "ואותה נתן לכם לשאת את עון העדה" - מה חטאת מותרה נדבה, אף מנחת קנאות מותרה נדבה. וכחטאת, מה חטאת פסולה שלא לשמה, אף מנחת קנאות פסולה שלא לשמה.

אלא מעתה, אשם יהא פסול שלא לשמו, דגמר "עון" "עון" מחטאת?

דנין "עון" מ-"עון", ואין דנין "עונו" מ-"עון".

מאי נפקא מינה? והא תנא דבי ר' ישמעאל: (ויקרא יד, לט) "ושב הכהן" "ובא הכהן" - זו היא שיבה זו היא ביאה?! ועוד, ליגמר "עונו" "עונו" מעון דשמיעת הקול, דכתיב (ויקרא ה, א) "אם לא יגיד ונשא עונו"?

אלא כי גמרי גזירה שוה - למותר נדבה הוא דגמרי, וכי תימא אין גזירה שוה למחצה - גלי רחמנא גבי חטאת: (ויקרא ד, לג) "ושחט אותה לחטאת" – אותה - לשמה כשירה שלא לשמה פסולה, אבל כל קדשים - בין לשמן בין שלא לשמן כשרים.

אלא מנחת חוטא ומנחת קנאות דפסולין שלא לשמן מנלן?

חטאת - טעמא מאי? - משום דכתיב בה "היא", ה"נ הא כתיב בהו: "היא".

אשם נמי הא כתיב ביה "הוא"?

ההוא הוא לאחר הקטרת אימורין הוא דכתיב, כדתניא: אבל אשם לא נאמר בו "הוא" אלא לאחר הקטרת אימורין, הוא עצמו שלא הוקטרו אימוריו – כשר.

ואלא "הוא" למה לי?

לכדרב הונא אמר רב: אשם שניתק לרעייה ושחטו סתם – כשר לשום עולה. ניתק – אין, לא ניתק – לא. אמר קרא: "הוא" - בהוייתו יהא.

אמר רב: מנחת העומר שקמצה שלא לשמה - פסולה, הואיל ובאת להתיר ולא התירה. וכן אתה אומר באשם נזיר [דע"ב] ואשם מצורע ששחטן שלא לשמן – פסולין, הואיל ובאו להכשיר ולא הכשירו.

תנן: "כל המנחות שנקמצו שלא לשמן כשירות - אלא שלא עלו לבעלים לשום חובה, חוץ ממנחת חוטא ומנחת קנאות" - ואם איתא, ליתני נמי: חוץ ממנחת העומר?

כי קתני - באה יחיד, באה צבור - לא קתני;

כי תני - באה בגלל עצמה, באה בגלל זבח - לא קתני;

כי קתני - הנך שאין קבוע להן זמן, הא דקבוע לה זמן - לא קתני.

אמר מר: "וכן אתה אומר באשם נזיר ואשם מצורע ששחטן שלא לשמן – פסולין, הואיל ובאו להכשיר ולא הכשירו".

תנן: "כל הזבחים ששחטן שלא לשמן כשרין - אלא שלא עלו לבעלים לשום חובה, חוץ מפסח וחטאת" - ואם איתא, ליתני נמי: חוץ מאשם נזיר ואשם מצורע, דבאו להכשיר ולא הכשירו?

כיון דאיכא אשם גזילות ואשם מעילות דלכפרה אתו, לא פסיקא ליה.

מאי שנא אשם נזיר ואשם מצורע - דבאו להכשיר ולא הכשירו, הני נמי באו לכפרה ולא כפרו?

א"ר ירמיה: מצינו שחלק הכתוב בין מכפרים ובין מכשירין. מכפרין - אית בהו דאתו לאחר מיתה, מכשירין - לית בהו דאתו לאחר מיתה. דתנן: האשה שהביאה חטאתה ומתה - יביאו יורשין עולתה. עולתה ומתה - לא יביאו יורשין חטאתה.

מתקיף לה ר' יהודה בריה דר' שמעון בן פזי: מכשירין נמי, מי לית בהו דאתו לאחר מיתה? – והתנן: המפריש מעות לנזירותו - לא נהנין ולא מועלין, מפני שראויין לבא כולן שלמים. מת והיו לו מעות, סתומין - יפלו לנדבה, מפורשין - דמי חטאת יוליד לים המלח, לא נהנין ולא מועלין. דמי עולה - יביא בהן עולה, ומועלין בהן. דמי שלמים - יביא בהן שלמים ונאכלין ליום אחד ואין טעונין לחם. - והא עולה ושלמים דנזיר דמכשירים נינהו, וקא אתו לאחר מיתה?!

אמר רב פפא: הכי קא אמר ר' ירמיה - לא מצינו הכשר קבוע דבא לאחר מיתה. ודנזיר - הכשר שאינו קבוע הוא [הע"א], דאמר מר: גילח על אי משלשתן – יצא.

מיתיבי : אשם מצורע שנשחט שלא לשמו או שלא ניתן מדמו ע"ג בהונות - ה"ז עולה לגבי מזבח וטעון נסכים, וצריך אשם אחר להכשירו?
תיובתא דרב.

ורשב"ל אמר : מנחת העומר שקמצה שלא לשמה – כשירה, ושירה - אין נאכלין עד שתביא מנחת העומר אחרת ותתירנה.

[וכיון] ששירה אין נאכלין (עד שתביא מנחת העומר אחרת), מקרב היכי קרבה – (יחזקאל מה, טו) "ממשקה ישראל" - מן המותר לישראל?

אמר רב אדא בר אהבה : קסבר ר"ל - אין מחוסר זמן לבו ביום.

מתיב רב אדא בריה דרב יצחק : יש בעופות שאין במנחות, יש במנחות שאין בעופות : יש בעופות - שהעופות באין בנדבת שנים (אבל מנחות נפש כתיבא), ומחוסרי כפרה (זב וזבה יולדת ומצורע), והותרו מכלל איסורן בקודש - משא"כ במנחות. ויש במנחות - שהמנחות טעונות כלי, ותנופה, והגשה, וישנן בציבור כביחיד - מה שאין כן בעופות. - ואם איתא, במנחות נמי משכחת לה - דהותרו מכלל איסורן בקודש, ומאי ניהו? - מנחת העומר?

כיון דאין מחוסר זמן לבו ביום, לאו איסורא הוא.

מתיב רב ששת : הקדים מתן שמן למתן דם - ימלאנו שמן ויחזור ויתן שמן אחר מתן דם. מתן בהונות למתן שבע - ימלאנו שמן ויחזור ויתן מתן בהונות אחר מתן ז'. - ואי אמרת אין מחוסר זמן לבו ביום, אמאי יחזור ויתן - מאי דעבד עבד?

אמר רב פפא : שאני הלכות מצורע דכתיבא בהו הוייה, דאמר הכתוב : (ויקרא יד, ב) "זאת תהיה תורת המצורע" - תהיה - בהוייתה תהא.

מתיב רב פפא : הקדים חטאתו לאשמו - לא יהיה אחר ממרס בדמה, אלא תעובר צורתה ותצא לבית השריפה?!

אמאי קא מוטיב רב פפא, והא רב פפא הוא דאמר : שאני הלכות מצורע דכתיבא בהו הוייה?

אלא רב פפא הכי קא קשיא ליה : אימא - ה"מ עבודה, שחיטה - לאו עבודה היא. ואי אין מחוסר זמן לבו ביום, יהא אחר ממרס בדמה, ולקריב אשם והדר ליקרב חטאת?!

אלא אמר רב פפא : היינו טעמא דר"ל – דקסבר : האיר מזרח מתיר. דרבי יוחנן ור"ל דאמרי תרוייהו : אפילו בזמן שבית המקדש קיים [ה ע"ב] האיר מזרח מתיר.

והא דריש לקיש, לאו בפירוש איתמר, אלא מכללא איתמר – דתנן : אין מביאין (מנחת בכורים) [מנחות ובכורים] ומנחת בהמה קודם לעומר (דבעינן ממשקה ישראל), ואם הביא – פסול. קודם לשתי הלחם - לא יביא (משום דאיכרו בכורים), ואם הביא – כשר. ואמר רבי יצחק אמר ריש לקיש : לא שנו אלא בארבעה עשר ובחמשה עשר, אבל בששה עשר - אם הביא כשר. (וקשיא לי ליהו כמחוסר זמן) - אלמא קסבר : האיר המזרח מתיר.

ורבא אמר : מנחת העומר שקמצה שלא לשמה – כשירה, ושיריה נאכלין, ואינה צריכה מנחת העומר אחרת להתירה. שאין מחשבה מועלת אלא במי שראוי לעבודה, ובדבר הראוי לעבודה, ובמקום הראוי לעבודה.

במי שראוי לעבודה - לאפוקי כהן בעל מום ;

ובדבר הראוי לעבודה - לאפוקי מנחת העומר, דלא חזיא, דחדוש הוא ;

ובמקום הראוי לעבודה - לאפוקי נפגם המזבח.

ת"ר :

כשהוא אומר (ויקרא א, ב) "מן הבקר" למטה, שאין ת"ל? - אלא להוציא את הטרפה.

והלא דין הוא - ומה בעל מום שמותרת להדיוט אסורה לגבוה, טריפה שאסורה להדיוט אין דין שאסורה לגבוה?

חלב ודם יוכיחו - שאסורין להדיוט ומותרין לגבוה.

מה לחלב ודם שכן באין מכלל היתר, תאמר בטריפה שכולה אסורה, ולא תהא מותרת לגבוה!

מליקה תוכיח - שכולה איסור, ואסורה להדיוט ומותרת לגבוה.

מה למליקה - שכן קדושתה אוסרתה (בשעת קדושתה למזבח היא נאסרה להדיוט דהיינו מליקתה אבל קודם לכן לא נאסרה להדיוט), מה שאין כן בטריפה - שאין קדושתה אוסרתה.

ואם השבתה, כשהוא אומר "מן הבקר" למטה, שאין ת"ל, להוציא את הטרפה.

מה אם השבתה?

(סי': רקיח מר אדא לשישי"ה)

אמר רב: משום דאיכא למימר - מנחת העומר תוכיח, שאסורה להדיוט ומותרת לגבוה.

מה למנחת העומר, שכן מתרת חדש?

בשביעית.

שביעית נמי, שכן מתרת ספיחין בשביעית?

כר' עקיבא, דאמר: ספיחין אסורים בשביעית.

אמר ליה רב אחא בר אבא לרב אשי: לרבי עקיבא נמי לפרוך - מה למנחת העומר שכן מתרת חדש בחוצה לארץ! ואפילו למ"ד חדש בחו"ל לאו דאורייתא, שכן באה להתיר לאו שבתוכה!

א"ל רב אחא מדיפתי לרבינא: א"ה, טריפה נמי תקריב ותתיר לאו שבתוכה! - אלא פריך הכי: מה למנחת העומר - שכן מצותה בכך.

ריש לקיש אמר: משום דאיכא למימר - מפטם הקטרת יוכיח, שאסור להדיוט ומותר לגבוה.

מפטם? - גברא הוא!

אלא - פטום הקטרת יוכיח, שאסור להדיוט ומותר לגבוה.

מה לפטום הקטרת שכן מצותו בכך.

מר בריה דרבינא אמר: משום דאיכא למימר - שבת תוכיח, שאסורה להדיוט ומותרת לגבוה.

מה לשבת שכן הותרה מכללה אצל הדיוט – במילה.

אטו מילה צורך הדיוט הוא? מילה מצוה היא!

אלא מה לשבת שכן מצותה בכך.

רב אדא בר אבא אמר: משום דאיכא למימר - כלאים תוכיח, שאסורין להדיוט ומותרין לגבוה.

מה לכלאים שכן הותרו מכללן אצל הדיוט – בציצית.

אטו ציצית צורך הדיוט היא? מצוה היא!

אלא [ו' ע"א] מה לכלאים שמצותו בכך.

רב שישא בריה דרב אידי אמר: משום דאיכא למימר - ליהדר דינא ותייתי במה הצד: מה למליקה שכן קדושתה אוסרתה? - חלב ודם יוכיחו. מה לחלב ודם שכן באים מכלל היתר? - מליקה תוכיח. וחזר הדין, לא ראי זה כראי זה, ולא ראי זה כראי זה. הצד השוה שבהן - שאסורין להדיוט ומותרין לגבוה, אף אני אביא טרפה - אף על פי שאסורה להדיוט תהא מותרת לגבוה.

מה להצד השוה שבהן שכן מצותה בכך.

אלא אמר רב אשי: משום דאיכא למימר מעיקרא דדינא פרכא. מהיכא קא מייתית לה - מבעל מום, מה לבעל מום שכן עשה בו מקריבין כקריבין.

אמר ליה רב אחא סבא לרב אשי: יוצא דופן יוכיח, שלא עשה בו מקריבין כקריבין - ומותר להדיוט ואסור לגבוה!

מה ליוצא דופן שכן אינו קדוש בבכורה.

בעל מום יוכיח.

מה לבעל מום שכן עשה בו מקריבין כקריבין.

יוצא דופן יוכיח.

וחזר הדין. לא ראי זה כראי זה, ולא ראי זה כראי זה. הצד השוה שבהן - שמותרים להדיוט ואסורים לגבוה, וכ"ש טרפה שאסורה להדיוט - תהא אסורה לגבוה!

מה להצד השוה שבהן - שכן לא הותרו מכללן, תאמר בטריפה שהותרה מכללה?

א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי: טרפה שהותרה מכללה - מאי היא? אילימא מליקה דעולת העוף לגבוה, בעל מום נמי בעופות אשתרויי אשתרי: תמות וזכרות בבהמה, ואין תמות וזכרות בעופות.

אלא מליקה דחטאת העוף לכהנים? - כהנים משולחן גבוה קא זכו.

ואלא פריך הכי: מה להצד השוה שבהן שכן מומן ניכר, תאמר בטריפה שכן אין מומה ניכר? - מש"ה איצטריך קרא.

וטריפה מהכא נפקא? מהתם נפקא – (יחזקאל מה, טו) "ממשקה ישראל" - מן המותר לישראל?

(ויקרא כז, כח) "מכל אשר יעבור תחת השבט" נפקא - פרט לטריפה שאינה עוברת? צריכי: דאי ממשקה ישראל - ה"א למעוטי היכא דלא היתה לה שעת הכושר, דומיא דערלה וכלאי הכרם, אבל היתה לה שעת הכושר - אימא תתכשר? - כתב רחמנא "כל אשר יעבור".

ואי כתב רחמנא "כל אשר יעבור" - הוה אמינא למעוטי היכא דנטרפה ולבסוף הקדישה, דומיא דמעשר, אבל הקדישה ולבסוף נטרפה דבעידנא דאקדשה הוה חזיא - אימא תתכשר? - כתב רחמנא "מן הבקר" - צריכי.

מתני' :

אחד מנחת חוטא ואחד כל המנחות - שקמצן זר, אונן, טבול יום, מחוסר בגדים, מחוסר כיפורים, שלא רחץ ידיו ורגליו, ערל, טמא, יושב, עומד על גבי כלים, על גבי בהמה, ע"ג רגלי חבירו – פסול.

קמץ בשמאל – פסול.

בן בתירא אומר: יחזיר, ויחזור ויקמוץ בימין.

קמץ ועלה בידו צרור או גרגר מלח או קורט של לבונה – פסול, מפני שאמרו: הקומץ היתר והחסר – פסול.

ואיזהו היתר? - שקמצו מבורץ;

וחסר? - שקמצו בראשי אצבעותיו.

גמ' :

למה לי למתנא - "אחד מנחת חוטא ואחד כל המנחות", ליתני - כל המנחות שקמצן זר ואונן?

לר"ש איצטריך, דתניא:

א"ר שמעון: בדין הוא שתהא מנחת חוטא טעונה שמן ולבונה - שלא יהא חוטא נשכר, ומפני מה אינה טעונה? - שלא יהא קרבנו מהודר. ובדין הוא שתהא חטאת חלב טעונה נסכים [ו ע"ב] - שלא יהא חוטא נשכר, ומפני מה אינה טעונה? - שלא יהא קרבנו מהודר.

סד"א - הואיל ואמר ר"ש: שלא יהא קרבנו מהודר, כי קמצי לה פסולין נמי תתכשר? - קמ"ל.

אי הכי, התם נמי ליתני 'אחד חטאת חלב ואחד כל הזבחים שקבלו דמן זר ואונן' ולימא לר"ש אצטריך? - אלמא כיון דתנא ליה "כל" ולא קתני 'חוץ' - כולהו משמע, ה"נ כיון דתנא "כל" ולא קתני 'חוץ' - כולהו משמע!!
אצטריך, סד"א - הואיל ואוקימנא לרישא דלא כר"ש, סיפא נמי דלא כר"ש - קמ"ל.

אמר רב: זר שקמץ, יחזיר.

והא אנן פסל תנן?

מאי פסל - פסל עד שיחזיר.

אי הכי היינו בן בתירא?

אי דאיתיה לקומץ בעיניה - לא פליגי רבנן עליה דבן בתירא, כי פליגי - דחסר קומץ. רבנן סברי: לא יביא מתוך ביתו וימלאנו, בן בתירא סבר: יביא מתוך ביתו וימלאנו. אי הכי, "בן בתירא אומר יחזיר ויחזור ויקמוץ בימין" - "בן בתירא אומר יחזיר ויביא מתוך ביתו וימלאנו ויחזור ויקמוץ בימין" - מיבעי ליה!!

כי קא אמר רב לבן בתירא.

פשיטא?

מהו דתימא, עד כאן לא קא מכשר בן בתירא אלא בשמאל, אבל בשאר פסולין - לא, קמ"ל.

מאי שנא שמאל?

דאשכחן לה הכשירא ביום הכפורים.

זר נמי אשכחן לה הכשירא בשחיטה!!

שחיטה לאו עבודה היא.

ולא? והא"ר זירא אמר רב: שחיטת פרה בזר פסולה. ואמר רב עלה: "אלעזר"
ו"חוקה" - כתיב בה!

שאני פרה דקדשי בדק הבית היא.

ולאו כל דכן הוא? - קדשי בדק הבית בעו כהונה, קדשי מזבח לא בעו כהונה?
אמר רב שישא בריה דרב אידי: מידי דהוה אמראות נגעים, דלאו עבודה נינהו - ובעי
כהונה.

ונילף מבמה? וכ"ת מבמה לא ילפינן, והתניא: מנין ל-'יוצא' שאם עלה לא ירד? - שהרי
יוצא כשר בבמה?

תנא (ויקרא ו, ב) א- "זאת תורת העולה" סמיך ליה.

אלא טעמא דאשמעינן רב, הא לאו הכי הוה אמינא - בשאר פסולין פסל בן בתירא?
והתניא: רבי יוסי ברבי יהודה ורבי אלעזר בר"ש אומרים: מכשיר היה בן בתירא בכל
הפסולין כולן! ותניא: "וקמץ משם" - ממקום שרגלי הזר עומדות. בן בתירא אומר:
מנין שאם קמץ בשמאל שיחזיר ויחזור ויקמוץ בימין? - ת"ל "וקמץ משם" - ממקום
שקמץ כבר. - וכיון דקרא סתמא כתיב בה, מה לי שמאל ומה לי שאר הפסולין?!

אלא הא קמשמע לן רב: קמץ - ואפילו קידש, ולאפוקי מהני תנאי, דתניא - רבי יוסי
בן יוסי בן יאסיין ורבי יהודה הנחתום אמרו: בד"א - שקמץ ולא קידש, אבל קידש -
פסל.

ואיכא דאמרי: קמץ - אין, קידש - לא. כמאן? - כהני תנאי, ולאפוקי מתנא קמא.
מתקיף לה רב נחמן: מאי קא סברי הני תנאי? אי קמיצת פסולין עבודה היא - אע"ג
דלא עביד ליה מתן כלי, אי קמיצת פסולין לאו עבודה היא - כי עביד לה מתן כלי מאי
הוה?

הדר אמר ר"נ: לעולם עבודה היא, ולא גמרה עבודתה עד דעביד לה מתן כלי.
אי הכי אפילו לא קידש, [ז ע"א] וכי מהדר ליה לקומץ לדוכתיה תקדוש ולפסול?
אמר ר' יוחנן: זאת אומרת - כלי שרת אין מקדשין אלא מדעת.
הא מדעת מקדשין? והא בעא מיניה ריש לקיש מר' יוחנן: כלי שרת מהו שיקדשו
פסולין לכתחילה ליקרב? ואמר ליה: אין מקדשין!
(אמר ליה) אין מקדשין - ליקרב, אבל מקדשין - ליפסל.

רב עמרם אמר : כגון שהחזירו לביסא גדושה.

ומקמץ היכי קמץ?

אלא - כגון שהחזירו לביסא טפופה.

וכיון דקמץ ליה עבד ליה גומא, כי מהדר - לגוויה דמנא קא מהדר ליה?

מכי מהדר ליה, מנח ליה אדפנא דמנא ומניד ליה ונפל ממילא, דנעשה כמי שהחזירו הקוף.

א"ל רבי ירמיה לר' זירא : ולוקמה כגון שהחזירו לכלי המונח על גבי קרקע? - אלא

ש"מ : קומצין מכלי שעל גבי קרקע!

א"ל : קא נגעת בבעיא דאיבעיא לן :

דרבי אבימי תני מנחות בי רב חסדא.

ואבימי בי רב חסדא תני? והאמר רב חסדא : קולפי טאבי בלעי מאבימי, עלה דהא

שמעת' - בא להכריז, רצופין - ל' יום, שני וחמישי - (ושני) ס' יומי?

אבימי מסכתא איתעקרא איתעקר ליה, ואתא קמיה דרב חסדא לאדכורי גמריה.

ולישלח ליה וליתי לגביה?

סבר, הכי מסתייעא מילתא טפי.

פגע ביה רב נחמן. אמר ליה : כיצד קומצין?

א"ל : מכלי זה.

אמר ליה : וכי קומצין מכלי שעל גבי קרקע?

א"ל : דמגבה ליה כהן.

כיצד מקדשין את המנחות?

אמר ליה : נותנה לכלי זה.

וכי מקדשין בכלי שעל גבי קרקע?

א"ל : דמגבה ליה כהן.

אמר ליה : א"כ הוצרכתה ג' כהנים?!

אמר ליה : ותהא צריכה י"ג כתמיד!

איתביה: "זה הכלל - כל הקומץ, ונותן בכלי, המוליך והמקטיר - לאכול דבר שדרכו לאכול וכו' " - ואילו מגביה לא קתני!
תנא - סדר עבודות נקיט, ולא סדר כהנים.

בעו מיניה מדרב ששת: מהו לקמוץ מכלי שעל גבי קרקע?
אמר ליה: פוק חזי מה עבדין לגאו: "ארבעה כהנים נכנסין: שנים בידם ב' סדרים, ושנים בידם שני בזיכין. וארבעה מקדמין לפניהם: שנים ליטול שני סדרים, וב' ליטול ב' בזיכין." [זע"ב] - ואילו 'מגביה את השולחן' לא קתני!
לאו אמרת "התם סדר עבודות נקט"? - ה"נ - סדר עבודות נקט.
מי דמי? התם לא נחית למניינא דכהנים, הכא נחית למניינא דכהנים, אם איתא ליתני 'מגביה', אלא שמע מינה קומצין מכלי שעל גבי קרקע - ש"מ!

אמר רבא:

פשיטא לי - קומץ מכלי שעל גבי קרקע - שכן מצינו בסילוק בזיכין;
מקדשין מנחה בכלי שעל גבי קרקע - שכן מצינו בסידור בזיכין;
בעי רבא: קידוש קומץ - מאי? - ממנחה ילפינן לה, או מדם ילפינן לה?
הדר פשטה: מדם ילפינן לה.
ומי אמר רבא הכי? והא אתמר: "קומץ שחלקו בשני כלים - רב נחמן אמר: אינו קדוש, ורבא אמר: קדוש" - ואם איתא, לילף מדם?
הדר ביה רבא מההיא.

ודם מנלן דלא קדוש לחצאין?

דתני רב תחליפא בן שאול: קידש פחות מכדי הזאה בכלי זה ופחות מכדי הזאה בכלי זה - לא קידש. ואיבעיא להו: בדם מאי? - הלכתא היא ומהלכתא לא ילפינן? או דלמא התם מאי טעמא - דכתיב (במדבר יט, יח) "וטבל במים", הכא נמי הכתיב (ויקרא ד, ו) "וטבל בדם"? - ואיתמר, א"ר זריקא אמר רבי אלעזר: אף בדם לא קידש.

אמר רבא: תניא נמי הכי: (בפני כהן מניח) "וטבל" - ולא מספיג, "בדס" - שיהא בדס שיעור טבילה מעיקרו. "מן הדס" - מן הדס שבענין.

ואיצטריך למכתב "וטבל" ואיצטריך למכתב "בדס". דאי כתב רחמנא "וטבל" - הוה אמינא אע"ג דלא קיבל שיעור טבילות (דהיינו הזאה ז' פעמים) מעיקרו, כתב רחמנא "בדס", ואי כתב רחמנא "בדס" הוה אמינא אפילו מספיג, כתב רחמנא "וטבל".

"מן הדס שבענין" - למעוטי מאי?

אמר רבא: למעוטי שירים שבאצבע.

מסייע ליה לר"א, דאמר: שירים שבאצבע פסולין.

א"ל רבין בר רב אדא לרבא: אמרי תלמידך אמר רב עמרם, תניא: היה מזה ונתזה הזאה מידו, אם עד שלא הזה - טעון כיבוס, משהזה - אין טעון כיבוס. - מאי לאו, עד שלא גמר הזאתו, ומשגמר הזאתו. - ש"מ דשירים שבאצבע כשרים!
לא, עד שלא יצתה מידו הזאה - טעון כיבוס, ומשיצאה הזאה מידו ונתזה ממה שנשאר - אין טעון כיבוס.

איתיביה אביי: גמר מלהזות - מקנח ידו בגופה של פרה. - "גמר" - אין, לא גמר - לא!

א"ל: גמר - מקנח ידו, לא גמר - מקנח אצבעו.

בשלמא גמר מקנח ידו בגופה של פרה - דכתיב ([במדבר יט, ה](#)) "ושרף את הפרה לעיניו", אלא לא גמר מקנח אצבעו - במאי מקנח (דאי אמרת בגופה של פרה איבעי ליה למיתני מקנח ידו ואצבעו בגופה של פרה מדלא קתני הכי ש"מ)?

אמר אביי: בשפת מזרק, כדכתיב ([עזרא א, י](#)) "כפורי זהב וגו'".

ומי אמר רבי אלעזר הכי? והא איתמר:

חביתי כהן גדול - רבי יוחנן אמר: אינה קדושה לחצאין.

רבי אלעזר אמר: מתוך שקרבה לחצאין קדושה לחצאין.

[ח ע"א] - ואם איתא, לילף מדם? - וכי תימא רבי אלעזר מילתא ממילתא לא גמר, והא אמר ר' אלעזר: מנחה שקמצה בהיכל כשרה, שכן מצינו בסילוק בזיכין?

מנחה ממנחה – יליף, מנחה מדם - לא יליף.

ומנחה ממנחה מי יליף? והתניא: עד שלא פרקה נפרס לחמה - הלחם פסול ואין מקטיר עליו את הבזיכין. משפרקה נפרס לחמה - הלחם פסול ומקטיר עליו את הבזיכין. - ואמר ר' אלעזר: לא פרקה ממש, אלא כיון שהגיע זמנה לפרק - אע"פ שלא פרקה כמי שפרקה דמיא. - ואמאי תיהוי כמנחה שחסרה קודם קמיצה?

הא לא קשיא, מנחה - לא בריר ברירה קומץ דידיה, והא - בריר ברירה קומץ דידיה, וכיון שהגיע זמנה לפרק - כמאן דפרקה דמיא.

אלא מעתה, תיהוי כשירים שחסרו בין קמיצה להקטרה, דאין מקטירין קומץ עליהן? לאו פלוגתא נינהו? - רבי אלעזר סבר לה כמ"ד שירים שחסרו בין קמיצה להקטרה מקטיר קומץ עליהן.

גופא:

חביתי כהן גדול –

רבי יוחנן אמר: אינה קדושה לחצאין.

ור' אלעזר אמר: מתוך שקרבה לחצאין, קדושה לחצאין.

א"ר אחא: מאי טעמא דרבי יוחנן? - אמר קרא: (ויקרא ו, יג) "מנחה ... מחציתה" - הביא מנחה ואח"כ חוציהו.

מיתיבי: חביתי כהן גדול לא היו באות חצאין, אלא מביא עשרון שלם וחוצהו! ותניא: אילו נאמר 'מנחה ... מחצית' - הייתי אומר מביא חצי עשרון מביתו שחרית ומקריב, חצי עשרון מביתו ערבית ומקריב. ת"ל: "מחציתה בבקר" - מחצה משלם הוא מביא?! למצוה.

אמר ליה רב גביהא מבי כתיל לרב אשי: והא 'חוקה' כתיב בה?

אמר ליה: לא נצרכא אלא להביאה שלם מביתו.

ומי א"ר יוחנן הכי? והא איתמר:

הפריש חצי עשרון ודעתו להוסיף –

רב אמר: אינו קדוש;

ור' יוחנן אמר: קדוש.

ואם איתא - לילף מחביתין?

וכי תימא ר' יוחנן מילתא ממילתא לא יליף? - והאמר רבי יוחנן: שלמים ששחטן בהיכל כשירין, דכתיב (ויקרא ג, ב) "ושחטו פתח אהל מועד" - שלא יהא טפל חמור מעיקר?!

דעתו להוסיף שאני. דתניא: (במדבר ז, יג) "מלאים" - אין מלאים אלא שלמים (כלומר שאינו קדוש עד שיהא עשרון שלם), ואמר רבי יוסי: אימתי? - בזמן שאין דעתו להוסיף, אבל בזמן שדעתו להוסיף - ראשון ראשון קדוש.

ורב בחביתין כמאן ס"ל?

אי כר' אלעזר? - לילף מחביתין!

וכי תימא רב מילתא ממילתא לא יליף, והאמר רב: מנחה קדושה בלא שמן (ובלא לבונה) - שכן מצינו בלחם הפנים; בלא לבונה - שכן מצינו במנחת נסכים; בלא שמן ובלא לבונה - שכן מצינו במנחת חוטא?

על כרחיך - רב כר' יוחנן ס"ל.

גופא:

אמר רב:

מנחה קדושה בלא שמן (ואין דינה כעשרון חסר) - שכן מצינו בלחם הפנים;

בלא לבונה - שכן מצינו במנחת נסכים;

בלא שמן ובלא לבונה - שכן מצינו במנחת חוטא;

ושמן ולבונה - קדשי האי בלא האי והאי בלא האי. שמן - שכן מצינו בלוג שמן של מצורע. לבונה - שכן מצינו בלבונה הבאה בבזיכין.

ורבי חנינא אמר: [ח ע"ב] לא זו קדושה בלא זו, ולא זו קדושה בלא זו.

ולר' חנינא עשרון למה נמשח (והלא אינו עשוי אלא למדידת קמח בלבד והקמח אינו קדוש בלא שמן)?

למנחת חוטא.

ולוג למה נמשח?

ללוג של מצורע.

ואף שמואל סבר לה להא דרב:

דתנן: כלי הלח - מקדשין את הלח, ומדות היבש - מקדשין את היבש, ואין כלי הלח מקדשין את היבש, ולא מדות היבש מקדשין את הלח. - ואמר שמואל: ל"ש אלא מדות, אבל מזרקות (של דם) - מקדשות את היבש, שנא': (במדבר ז, יג) "שניהם מלאים סלת בלולה בשמן למנחה".

א"ל רב אחא מדפתי לרבינא: מנחה לחה היא!

א"ל: לא נצרכא, אלא ליבש שבה (דהיינו לבונה ואי ס"ד קסבר שמואל אין מנחה קדושה עד שיהו כולן יבש שבה היכי משכחת לה והלא כולן לחים הן מפני השמן אלא ש"מ קסבר שמואל האי בלא האי).

ואיבעית אימא: מנחה לגבי דם, כיבש דמיא.

גופא:

א"ר אלעזר: מנחה שקמצה בהיכל – כשרה, שכן מצינו בסילוק בזיכין.

מתיב ר' ירמיה:

"וקמץ משם" - ממקום שרגלי הזר עומדות.

בן בתירא אומר: מניין שאם קמץ בשמאל שיחזיר ויקמוץ בימין? - ת"ל "וקמץ משם" - ממקום שקמץ כבר.

איכא דאמרי: הוא מויתב לה והוא מפרק לה, איכא דאמרי: א"ל ר' יעקב לר' ירמיה בר תחליפא: אסברא לך, לא נצרכא אלא להכשיר את כל עזרה כולה, שלא תאמר: הואיל ועולה קדשי קדשים, ומנחה קדשי קדשים, מה עולה טעונה צפון, אף מנחה טעונה צפון!

מה לעולה שכן כליל!?

מחטאת.

מה לחטאת שכן מכפרת על חייבי כריתות!

מאשם.

מה לאשם שכן מיני דמים!

מכולהו נמי - שכן מיני דמים!

אלא איצטריך, ס"ד אמינא: הואיל וכתוב (ויקרא ב, ח) "והקריבה אל הכהן והגישה אל המזבח וקמץ" - מה הגשה בקרן דרומית מערבית, אף קמיצה נמי בקרן דרומית מערבית - קמ"ל.

גופא:

א"ר יוחנן: שלמים ששחטן בהיכל – כשרין, שנאמר: "ושחטו פתח אהל מועד" - ולא יהא טפל חמור מן העיקר.

מיתיבי: ר' יהודה בן בתירא אומר: מניין שאם הקיפו עובדי כוכבים את העזרה שהכהנים נכנסין להיכל ואוכלין בקדשי קדשים ושירי מנחות? - ת"ל: [ט ע"א] (במדבר יח, ז) "בקדש הקדשים תאכלנו". - והא למה לי קרא, לימא "בחצר אהל מועד יאכלוה" - ולא יהא טפל חמור מן העיקר?

עבודה - דאדם עובד במקום רבו - אמרינן שלא יהא טפל חמור מן העיקר, אכילה - שאין אדם אוכל במקום רבו - טעמא דכתב קרא, הא לא כתב קרא - לא יהא טפל חמור מן העיקר לא אמרי'.

איתמר:

בללה חוץ לחומת עזרה –

ר' יוחנן אמר: פסולה.

ר"ל אמר: כשרה.

ר"ל אמר כשרה: דכתיב "ויצק עליה שמן ונתן עליה לבונה" והדר – "והביאה אל בני אהרן הכהנים וקמץ" - מקמיצה ואילך מצות כהונה, לימד על יציקה ובלילה שכשרין בזר. ומדכהונה לא בעיא, פנים נמי לא בעיא.

ורבי יוחנן אמר פסולה: כיון דעשייתה בכלי הוא, נהי דכהונה לא בעיא, פנים מיהת בעיא.

תניא כוותיה דר' יוחנן: בללה זר – כשרה. חוץ לחומת העזרה – פסולה.

איתמר:

מנחה שחסרה קודם קמיצה –

ר' יוחנן אמר: יביא מתוך ביתו וימלאנה.

ריש לקיש אמר: לא יביא מתוך ביתו וימלאנה.

ר' יוחנן אמר מביא מתוך ביתו וימלאנה קמיצה קבעה ליה ריש לקיש אמר לא יביא מתוך ביתו וימלאנה קדושת כלי קבעה ליה איתיביה ר' יוחנן לרשב"ל חסר הלוג אם עד שלא יצק ימלאנו תיובתא.

איתמר:

שירים שחסרו בין קמיצה להקטרה –

רבי יוחנן אמר: מקטיר קומץ עליהן.

וריש לקיש אמר: אין מקטיר קומץ עליהן.

אליבא דר' אליעזר כ"ע לא פלוגי, כי פליגי אליבא דר' יהושע. דתנן: נטמאו שיריה נשרפו שיריה אבדו שיריה - כמדת ר' אליעזר: כשרה, כמדת רבי יהושע: פסולה. מאן דפסל - כר' יהושע.

ומאן דמכשר - עד כאן לא אמר רבי יהושע התם אלא דלא אישתייר, אבל היכא דאישתייר - אפי' ר' יהושע מודה ליה. דתניא - ר' יהושע אומר: כל הזבחים שבתורה שנשתייר מהם כזית בשר או כזית חלב - זורק הדם. כחצי זית בשר כחצי זית חלב - אינו זורק את הדם. ובעולה, אפי' כחצי זית בשר וכחצי זית חלב - זורק את הדם, מפני שבעולה כולה כליל. ובמנחה, אף על פי שכולה קיימת - לא יזרוק.

[ט ע"ב] מנחה מאי עבידתה?

אמר רב פפא: מנחת נסכים. ס"ד אמינא הואיל ובהדי זבח אתיא, כי גופיה דזבח דמיא. קמ"ל.

ומאן דפסל: שאני הכא, דאמר קרא (ויקרא נ, ג) "והריס הכהן מן המנחה את אזכרתה והקטיר המזבחה", "המנחה" - עד דאיתא לכולה מנחה - לא יקטיר.

ואידך: "מן המנחה" - מנחה שהיתה כבר (שלימה בשעת).

איתיביה ר' יוחנן לריש לקיש:

עד שלא פרקה נפרס [לחמה] - הלחם פסול ואין מקטיר עליו את הבזיכין. ואם משפרקה נפרס לחמה - הלחם פסול ומקטיר עליו את הבזיכין. - ואמר רבי אלעזר: לא פרקה ממש, אלא כיון שהגיע זמנה לפרק ואע"פ שלא פירקה?!

א"ל: הא מני - רבי אליעזר היא.

א"ל: אנא אמינא לך משנה שלימה, ואמרת לי את רבי אליעזר? - אי ר' אליעזר, מאי איריא "נפרס" - אפי' שרוף ואבוד נמי מכשר!

אישתיק.

ואמאי שתק? - לימא ליה: צבור שאני, הואיל ואישתרי טומאה לגבייהו אישתרי נמי חסרות?

אמר רב אדא בר אהבה: זאת אומרת החסרון כבעל מום – דמי, ואין בעל (בעל) מום בצבור.

יתיב רב פפא וקאמר להא שמעתא. א"ל רב יוסף בר שמעיה לרב פפא: מי לא עסקין דרבי יוחנן וריש לקיש במנחת העומר - דציבור היא, ופליגי!

אמר רב מלכיו:

תנא חדא: (ויקרא ב, ב) "מסלתה" - שאם חסרה כל שהוא - פסולה. (ויקרא

ב, ב) "משמנה" - שאם חסרה כל שהוא – פסול.

ותניא אידך: "והנותרת מן המנחה" - פרט למנחה שחסרה היא, ושחסר קומצה, ושלא הקטיר מלבונתה כלום.

תרי קראי בחסרות למה לי? - לאו חד למנחה שחסרה קודם קמיצה, וחד לשירים שחסרו בין קמיצה להקטרה - ותיובתא דר' יוחנן בתרוייהו!!

לא. חד - למנחה שחסרה קודם קמיצה, דאי מביא מביתו וימלאנה – אין, ואי לא – לא. וחד לשירים שחסרו בין קמיצה להקטרה, דאע"ג דמקטיר קומץ עליהן, אותן שירים אסורים לאכילה.

דאיבעי' להו: לדברי האומר - שירים שחסרו בין קמיצה להקטרה מקטיר קומץ עליהן - אותן שירים מה הן באכילה?

אמר זעירי: אמר קרא "והנותרת" - ולא הנותרת מן הנותרת.

ורבי ינאי אמר: ("מהמנחה") "מן המנחה" - מנחה שהיתה כבר.

קמץ בשמאל [וכו']:

מנא הני מילי?

אמר רבי זירא: דאמר קרא (ויקרא ט, יז) "ויקרב את המנחה וימלא כפו ממנה" - כף זה איני יודע מהו? - כשהוא אומר (ויקרא יד, טו) "ולקח הכהן מלוג השמן ויצק על כף הכהן השמאלית" - כאן שמאלית, הא כל מקום שנאמר "כף" - אינו אלא ימין.

והא מיבעי ליה לגופיה?

"שמאלית" אחרינא כתיב.

ואימא: אין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות?

"שמאלית" אחרינא כתיב - כאן שמאלית, ואין אחר שמאלית.

ואימא: אדרבה, מה כאן שמאלית, אף בעלמא נמי שמאלית?

ארבעה "שמאלית" כתיבי. תרי - בעני, ותרי - בעשיר.

אמר ליה ר' ירמיה לרבי זירא: "על בהן ידו הימנית ועל בהן רגלו הימנית" דכתיב בשמן דמצורע (עשיר) למה לי?

[י ע"א] (דהא כתב על דם האשם) חד - להכשיר צדדין, וחד - לפסול צידי צדדין.

(ויקרא יד, יז) "על דם האשם", "על מקום דם האשם" - למאי אתו?

הני צריכי: אי כתב רחמנא "על דם האשם" - הוה אמינא: איתיה - אין, נתקנח - לא, כתב רחמנא "על מקום". ואי כתב רחמנא "על מקום" - הוה אמינא: דוקא נתקנח, אבל איתיה - אימא הוי חציצה? - קמ"ל "על דם האשם".

אמר רבא: מאחר דכתיב "על דם האשם" "ועל מקום [דם] האשם" וכתיבא ימנית בדם, "על בהן ידו הימנית ועל בהן רגלו הימנית" (וכתיבי) [דכתיבי] בשמן דמצורע עשיר ועני - למה לי?

אלא אמר רבא: "יד" "יד" - לקמיצה; "רגל" "רגל" - לחליצה; "אוזן" "אוזן" - לרציעה.

"שמאלית" (העני) - למאי אתא?

אמר רב שישא בריה דרב אידי: ליפסול ימין דכהן במצורע. שלא תאמר: ומה במקום שלא נתרבתה שמאל - נתרבתה ימין, במקום שנתרבתה שמאל - אינו דין שנתרבתה ימין.

ואידך "שמאלית" (ויד ורגל ימנית דעני) - למאי אתא?

לכדתנא דבי ר' ישמעאל: כל פרשה שנאמרה ונשנית, לא נשנית אלא בשביל דבר שנתחדש בה.

אמר רבה בר בר חנה אמר ר' שמעון בן לקיש: כל מקום שנאמרה "אצבע" ו-"כהונה" - אינה אלא ימין.

קס"ד: אצבע וכהונה בעינן, כדכתיב (ויקרא ד, כה) "ולקח הכהן מדם החטאת באצבעו" - וגמר ממצורע דכתיב (ויקרא יד, טז) "וטבל הכהן את אצבעו הימנית".

הרי קמיצה - דלא כתיבא בה אלא "כהונה", ותנן: קמץ בשמאל - פסול?

אמר רבא: או "אצבע" או "כהונה".

אמר ליה אביי: הרי הולכת אברים לכבש - דכתיב בהו "כהונה", דכתיב (ויקרא א, יג) "והקריב הכהן את הכל המזבחה" - ואמר מר: זו הולכת אברים לכבש, ותנן: הרגל של ימין בשמאל ובית עורה לחוץ?

כי אמרי' או אצבע או כהונה - בדבר המעכב כפרה.

והרי קבלה - דבר המעכב כפרה הוא, וכתב בה "כהונה" דכתיב (ויקרא א, ה) "והקריבו בני אהרן הכהנים את הדם" - זו קבלת הדם, ותנן: קבל בשמאל - פסול, ורבי שמעון - מכשיר?

לר' שמעון קאמרת? - ר"ש תרתי בעי.

ומי בעי רבי שמעון תרתי? והתניא, ר"ש אומר: כל מקום שנאמרה "יד" - אינה אלא ימין, "אצבע" - אינה אלא ימין?

"אצבע" - לא בעיא "כהונה", כהוני בעי "אצבע".

אלא "כהן" למה לי?

בכהונו.

[י ע"ב] והרי זריקה - דלא כתב ביה אלא "כהונה", ותנן: זרק בשמאל - פסול, ולא פליג ר' שמעון?

אמר אביי: פליג בברייתא. דתניא: קבל בשמאל - פסול, ור"ש - מכשיר. זרק בשמאל - פסול, ורבי שמעון - מכשיר.

ואלא הא דאמר רבא: "יד יד - לקמיצה" - למה לי? מכהונה נפקא?

חד – לקומץ, וחד - לקידוש קומץ.

לרבי שמעון דלא בעי קידוש קומץ, ולמאן דאמר נמי דבעי קידוש קומץ לר' שמעון ובשמאל אכשורי מכשר, "יד יד" דרבא למה לי? - אי לקמיצה גופה, אליבא דר' שמעון מדרי יהודה בריה דר' חייא נפקא, דאמר ר' יהודה בריה דר' חייא: מאי טעמא דר"ש? - דאמר קרא (ויקרא ו, י) "קדש קדשים היא כחטאת וכאשם" - בא לעובדה ביד - עובדה בימין כחטאת, בא לעובדה בכלי - עובדה בשמאל כאשם? לא נצרכא, אלא לקומץ דמנחת חוטא. סלקא דעתך אמינא הואיל ואמר רבי שמעון: שלא יהא קרבנו מהודר, כי קמיץ לה נמי בשמאל תתכשר, קמשמע לן.

קמץ ועלה בידו צרור או גרגר מלח [יא ע"א] או קורט לבונה פסול:

כל הני למה לי?

צריכא: דאי תנא "צרור" - משום דלאו בת הקרבה היא, אבל "מלח" דבת הקרבה היא - אימא תתכשר; ואי תנא "מלח" - דלא איקבע בהדי מנחה מעיקרא (שאינו מולח אלא הקומץ בלבד), אבל "לבונה" דאיקבע בהדי מנחה מעיקרא - אימא תתכשר, קמ"ל.

מפני שאמרו הקומץ החסר או היתר פסול:

מאי איריא - משום חסר ויתר, ותיפוק ליה - משום חציצה?
א"ר ירמיה: מן הצד.

אמר ליה אביי לרבא: כיצד קומצין?

אמר ליה: כדקמצי אינשי.

איתיביה: זו - זרת, זו - קמיצה, זו - אמה, זו - אצבע, זו - גודל?

אלא - להשוות (כלומר קומץ מלא היד כדי שלא יהא חסר ואחר כך מוחק באצבע קטנה מלמטה).

היכי עביד?

אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב: חופה שלש אצבעותיו עד שמגיע על פס ידו, וקומץ.

תניא נמי הכי: "מלא קומצו" - יכול מבורץ? - ת"ל "בקומצו". אי "בקומצו" - יכול בראשי אצבעותיו? - ת"ל "מלא קומצו" - הא כיצד? - חופה שלש אצבעותיו על פס ידו וקומץ.

במחבת ובמרחשת - מוחק בגודלו מלמעלה ובאצבעו קטנה מלמטה, וזו היא 'עבודה קשה שבמקדש'.

זהו, ותו לא? והאיכא - מליקה, והאיכא - חפינה?

אלא: זו היא אחת מעבודות קשות שבמקדש.

א"ר פפא: פשיטא לי - "מלא קומצו" - כדקמצי אינשי.

בעי רב פפא: קמץ בראשי אצבעותיו - מאי?

מן הצדדין - מאי?

ממטה למעלה - מאי?

תיקו.

אמר רב פפא: פשיטא לי - "מלא חפניו" - כדחפני אינשי.

בעי רב פפא: חפן בראשי אצבעותיו - מהו?

מן הצדדין - מהו?

חפן בזו ובזו וקרבן זו אצל זו - מהו?

תיקו.

בעי רב פפא: דבקיה לקומץ בדפניה דמנא - מאי? - תוך כלי בעינן והאיכא, או דלמא

הנחה בתוכו בעינן וליכא?

תיקו.

בעי מר בר רב אשי: הפכיה למנא ודבקיה לקומץ בארעיתא דמנא - מאי? - הנחה

בתוכו בעינן והאיכא, או דלמא כתיקנו בעינן וליכא?

תיקו.

מתני:

כיצד הוא עושה? - פושט את אצבעותיו על פס ידו.
ריבה שמנה, חסר שמנה, חיסר לבונתה – פסולה.

גמ':

היכי דמי "ריבה שמנה"?

א"ר אליעזר: כגון שהפריש לה שני לוגין.

ולוקמה – כגון: דעריב בה שמן דחולין ושמן דחבירתה? וכי תימא: שמן דחולין ושמן דחבירתה לא פסל, מתקיף לה רב זוטרא בר טוביה: אלא מעתה, מנחת חוטא דפסל בה שמן היכי משכחת לה? אי דידה - הא לית לה, אי דחולין ודחבירת' - הא אמרת לא פסל (ואי אמרת דאפריש לה שמן כיון דלית לה שמן כלל חולין נינהו)?

ור' (אליעזר) [אלעזר], לא מיבעיא קאמר: לא מיבעיא דחולין ודחבירתה – דפסיל, אבל הפריש לה שני לוגין - הואיל והאי חזי ל' והאי חזי ל' אימא לא ליפסיל? - קמ"ל.

ומנא ליה לר' אליעזר הא?

אמר רבא: מתני' קשיתיה, מאי איריא דתני: "ריבה שמנה", ליתני: 'ריבה לה שמן'!
- אלא הא קמ"ל, דאע"ג דהפריש לה שני לוגין.

חיסר לבונתה:

ת"ר: חסרה ועמדה על קורט אחד – פסולה, על שני קרטין – כשרה, דברי רבי יהודה.
רבי שמעון אומר: על קורט אחד כשרה, פחות מכאן פסולה.

[יא ע"ב]

והתניא: (ר' שמעון אומר) קומץ (ו)לבונה שחסר כל שהוא – פסול?

תני: קורט לבונה שחסר כל שהוא – פסול.

ואיבעית אימא: כאן בלבונה הבאה עם המנחה, כאן בלבונה הבאה בפני עצמה.

א"ר יצחק בר יוסף א"ר יוחנן: ג' מחלוקת בדבר:

ר"מ סבר : קומץ בתחילה, וקומץ בסוף.

ורבי יהודה סבר : קומץ בתחילה, ושני קרטין בסוף.

ור"ש סבר : קומץ בתחילה, וקורט אחד בסוף.

ושלשתן מקרא אחד דרשו : (ויקרא ו, ח) "ואת כל הלבונה אשר על המנחה" –

ר"מ סבר : עד דאיתא ללבונה דאיכבעה בהדי מנחה מעיקרא ;

ורבי יהודה סבר : "כל" – ואפי' חד קורט, "את" – לרבות קורט אחר ;

ור"ש "את" – לא דריש.

וא"ר יצחק בר יוסף א"ר יוחנן : מחלוקת בלבונה הבאה עם המנחה, אבל בלבונה הבאה בפני עצמה – ד"ה : קומץ בתחילה וקומץ בסוף. – להכי איצטריך "אשר על המנחה" – דבהדי מנחה – אין, בפני עצמה – לא.

וא"ר יצחק בר יוסף א"ר יוחנן : מחלוקת בלבונה הבאה עם המנחה, אבל בלבונה הבאה בבזיכין – דברי הכל : שני קמצין בתחילה ושני קמצין בסוף.
פשיטא?

מהו דתימא : כיון דבהדי לחם אתיא, "כאשר על המנחה" דמיא, קמ"ל.

פליגי בה רבי אמי ורבי יצחק נפחא :

חד אמר : מחלוקת בלבונה הבאה עם המנחה, אבל בלבונה הבאה בפני עצמה – דברי הכל : קומץ בתחילה וקומץ בסוף.
וחד אמר : כמחלוקת בזו כך מחלוקת בזו.

חיסור לבונתה [פסולה] :

הא יתיר – כשרה? – והתניא : יתיר – פסולה?

אמר רמי בר חמא : כגון שהפריש לה שני קמצין.

ואמר רמי בר חמא : הפריש לה שני קמצין ואבד אחד מהן, קודם קמיצה - לא הוקבעו, אחר קמיצה – הוקבעו.

ואמר רמי בר חמא : הפריש ארבעה קמצין לשני בזיכין ואבדו שנים מהן, קודם סילוק בזיכין - לא הוקבעו, לאחר סילוק בזיכין – הוקבעו.

הא תו למה לי, היינו הך?

מהו דתימא : כיון דבריר קומץ דידה - כיון שהגיע זמנה לפורקה כמאן דפריקה דמיא, קמ"ל.

מתני :

הקומץ את המנחה לאכול שיריה בחוץ, או כזית משיריה בחוץ, להקטיר קומצה בחוץ, או כזית קומצה בחוץ, או להקטיר לבונתה בחוץ - פסול ואין בו כרת.

לאכול שיריה למחר, או כזית משיריה למחר, להקטיר קומצה למחר, או כזית מקומצה למחר, או להקטיר לבונה למחר **[יב ע"א]** - פיגול וחייבין עליו כרת.

זה הכלל : כל הקומץ, [או] נותן בכלי, המוליד, המקטיר - לאכול דבר שדרכו לאכול ולהקטיר דבר שדרכו להקטיר, חוץ למקומו - פסול ואין בו כרת. חוץ לזמנו - פיגול וחייבין עליו כרת, ובלבד שיקריב המתיר כמצותו.

כיצד קרב המתיר כמצותו?

קמץ בשתיקה, נתן בכלי והוליד והקטיר חוץ לזמנו ; או שקמץ חוץ לזמנו, נתן בכלי והוליד והקטיר בשתיקה ; או שקמץ ונתן בכלי והוליד והקטיר חוץ לזמנו - זהו שקרב המתיר כמצותו.

כיצד לא קרב המתיר כמצותו?

קמץ חוץ למקומו, נתן בכלי והוליד והקטיר חוץ לזמנו; או שקמץ חוץ לזמנו, נתן בכלי והוליד והקטיר חוץ למקומו; או שקמץ נתן בכלי והוליד והקטיר חוץ למקומו - זהו שלא קרב המתיר כמצותו.

מנחת חוטא ומנחת קנאות - שקמץ שלא לשמן, נתן בכלי והוליד והקטיר חוץ לזמנו; או שקמץ חוץ לזמנו נתן בכלי והוליד והקטיר שלא לשמן; או שקמץ ונתן בכלי והוליד והקטיר שלא לשמן - זהו שלא קרב המתיר כמצותו.

לאכול כזית בחוץ כזית למחר; כזית למחר כזית בחוץ; כחצי זית בחוץ כחצי זית למחר; כחצי זית למחר כחצי זית בחוץ - פסול ואין בו כרת.

א"ר יהודה: זה הכלל: אם מחשבת הזמן קדמה למחשבת המקום - פיגול וחייבין עליו כרת; אם מחשבת המקום קדמה למחשבת הזמן - פסול ואין בו כרת.

וחכמי' אומרים: זה וזה - פסול ואין בו כרת.

גמ':

איבעיא להו:

לדברי האומר - שירים שחסרו בין קמיצה להקטרה מקטיר קומץ עליהן, וקיימא לן דאותן שירים אסורים באכילה, מהו דתיהני להו הקטרה למיקבעינהו בפיגול ולפקינהו מידי מעילה?

אמר רב הונא: אפילו לר"ע דאמר - זריקה מועלת ליוצא, ה"מ יוצא - דאיתיה בעיניה ופסול מחמת דבר אחר הוא, אבל חסרון - דפסולא דגופיה הוא, לא מהני ליה הקטרה.

אמר ליה רבא [רבה]: אדרבה, אפי' לר"א דאמר - אין זריקה מועלת ליוצא, ה"מ יוצא - דליתיה בפנים, אבל חסרון דאיתיה בפנים - מהניא ליה הקטרה.

אמר רבא: מנא אמינא לה? - דתנן: "הקומץ את המנחה לאכול שיריה בחוץ, או כזית משיריה בחוץ", ותני רבי חייא: "הקומץ את המנחה" - ולא תני "או כזית". מ"ט? - לא תני "או כזית" - לא כגון שחסרו שירים וקמו להו אכזית. וכיון דבמתן כלי בהילוך ובהקטרה לא מתני ליה - [יב ע"ב] "או כזית" (אשירים בקמיצה נמי לאכול שירים) [בקמיצה בירים נמי] לא תני - "או כזית". וקתני סיפא: "פיגול וחייבין עליו כרת" - אלמא מהניא להו הקטרה!

א"ל אביי: לא, הא מני: ר"א היא, דתנן: הקומץ והלבונה והקטרת ומנחת כהנים ומנחת כהן משיח ומנחת נסכים, שהקריב מאחת מהן כזית בחוץ - חייב. ורבי אלעזר

– פוטר עד שיקריב את כולו. [ו]כיון (דבהקטרת) דבקמיצה לא מתני ליה – "או כזית", (מקומצה בחוץ) בשירים נמי לא מתני ליה – "או כזית".

אי רבי אלעזר, האי "להקטיר קומצה" – "להקטיר קומצה ולבונתה" מיבעי ליה!! דתנן: הקומץ והלבונה שהקריב את אחד מהן בחוץ – חייב, ורבי אלעזר – פוטר, עד שיקריב את שניהם!

(לא נצרכא אלא לקומץ) [בקומץ] דמנחת חוטא.

ואיכפל תנא לאשמועינן קומץ דמנחת חוטא?

אין. וכן כי אתא רב דימי א"ר אלעזר: קומץ דמנחת חוטא הוא, ורבי אלעזר היא.

הדר אמר רבא: לאו מילתא היא דאמרי. דתניא: (ויקרא כד, ט) (קדש קדשים) "הוא" – שאם נפרסה אחת (מהן) [מ]חלותיה כולן פסולות. – הא, יצאת הני דאיכא גוואי – כשרות. – מאן שמעת ליה דאמר זריקה מועלת ליוצא? – ר"ע היא, וקאמר – נפרסה לא!

א"ל אביי: מי קתני הא יצאת? – דלמא הא נטמאת הנך – כשרות. מ"ט? – דמרצה ציץ. אבל יצאת, לא, ור' אליעזר היא, דאמר: אין זריקה מועלת ליוצא. ובדין הוא דאיבעי ליה למיתני נמי יצאת, והאי דקתני "נפרסה" – הא קמ"ל דאפי' נפרסה דאיתיה בפנים, לא מהניא ליה הקטרה. אבל לר"ע דאמר: זריקה מועלת ליוצא, אפי' 'חסרון' נמי מהניא ליה הקטרה.

מתני':

לאכול כחצי זית ולהקטיר כחצי זית – כשר, שאין אכילה והקטרה מצטרפין.

גמ':

טעמא – דלאכול ולהקטיר, הא – לאכול ולאכול דבר שאין דרכו לאכול – מצטרף, והקתני רישא: "לאכול דבר שדרכו לאכול ולהקטיר דבר שדרכו להקטיר" – דבר שדרכו לאכול – אין, שאין דרכו לאכול – לא. מאן תנא?

א"ר ירמיה: הא מני, ר"א היא, דאמר: מחשבין מאכילת אדם [לאכילת] מזבח ומאכילת מזבח [לאכילת] אדם. דתנן: הקומץ את המנחה לאכול דבר שאין דרכו לאכול ולהקטיר דבר שאין דרכו להקטיר – כשר. ור"א – פוסל.

אביי אמר: אפי' תימא - רבנן, לא תימא - הא לאכול ולאכול דבר שאין דרכו לאכול, אלא אימא - הא לאכול ולאכול דבר שדרכו לאכול.

ומאי קמ"ל? הא בהדיא קתני לה: "לאכול כזית בחוץ וכזית למחר, כזית למחר וכזית בחוץ, כחצי זית בחוץ וכחצי זית למחר, כחצי זית למחר וכחצי זית בחוץ - פסול ואין בו כרת [יג ע"א] - הא תו למה לי? - אי לאכול ולאכול דבר שאין דרכו לאכול קמ"ל דמצטרף - מרישא (דסיפא) שמעת מינה! (דקתני כחצי זית בחוץ כחצי זית למחר פסול) הא כחצי זית למחר וכחצי זית למחר פיגול) - אי לאכול ולהקטיר (דהיא גופא קמ"ל) - מדיוקא דרישא שמעת מינה. דהשתא, מה לאכול ולאכול דבר שאין דרכו לאכול אמרת לא מצטרף, לאכול ולהקטיר מיבעיא?!

אין, לאכול ולהקטיר איצטריכא ליה. ס"ד אמינא - התם הוא דלא כי אורחיה קמחשב, אבל הכא - דבהאי כי אורחיה קמחשב ובהאי כי אורחיה קא מחשב - אימא לצטרף, קמ"ל.